

HELSINKI

Soğuk ülkenin, sakin insanları

Avrupa'daki uzak akrabalarımızdan birisi Finlilerdir, diğeri de Macarlar. Türk dünyası ailesinin Orta Asya kökenli , Fin-Ugor dil göbeğine bağlı bu uzaktaki kardeşlerimiz, bizden ziyade Kazan Türklerine hem tarihi hem coğrafi olarak daha yakındırlar. Finlandiya'nın Rusya coğrafyasıyla iç içe geçmiş olması, St. Petersburg üzerinden Helsinki'ye zaman zaman Türk göçlerine yol açmış. Kuzeybatı Türklerinin en medeni , en entelektüel grubu olan kazanlılar da , Finli kardeşlerinin kucağına atmışlar kendilerini Rus tazyikinden.

Helsinki'ye biraz bu etnik bilgiyle, biraz Finlilerin meşhur Kalevala Destanı'ndaki Fin hamamından, Finli otomobil yarışçılara, Helsinki olimpiyatlarından, bizim kanuna benzeyen Kantele Enstrümanına ve Nokia cep telefonuna uzanan küçük bilgi kırıntılarıyla ulaştım. Nasıl Japonlara aynı zamanda Nippon deniyorsa, Finlilere de Suomi adı veriliyor. 300 bin km²' yi geçen 5-6 milyonluk bir ülke Finlandiya. Kuzey Denizi'nin içinde, elinde tepsisiyle diz üstüne eğilmiş bir kadın figürüyle ortaya çıkıveren, Baltık Denizi'nin Finlandiya körfezinde bulunan üç şehirden birisi Helsinki.* Kuzey Avrupa'da Baltık Denizi'nin kenarında Rusya ile İsveç arasında yer alan Finlandiya, 12. ve 18. yüzyıllar arasında İsveç'e bağlı bir düklük, 1809'dan itibaren de Rusya'ya bir Dükalıktır. 1917' de Rusya'dan bağımsızlığını ilan ederek tarım ve ormancılığa dayalı ekonomik yapıdan, modern sanayi ekonomisine bağlı başarılı bir cumhuriyet idaresi kurmuştur. 5.3 milyonluk nüfusu, 338.000 km² 'lik küçük bir Kuzey Avrupa ülkesi olan Finlandiya 'da %93.4

Fin, %5.7 İsveç'li ve Rus başta olmak üzere değişik etnik gruplar -bunlar arasında başkent Helsinki'de 800 Kazanlı Türk'ü de unutmamak gerek- yaşamaktadır. Ülkede okuma-yazma oranı %100 olup, ortalama yaşam süresi 79 senedir. O ekim sabahının berrak, aydınlık, biraz serince havasında Helsinki'nin en canlı yerine, tıpkı bütün Avrupa şehirlerinde olduğu gibi Pazar yerine gidiyoruz, yani Market Plats'a. Kıta Avrupası'ndaki pazarlarda görülen süt ürünleri ve sebze ve meyve ağırlıklı bir pazar yerine, tam bir balık pazarına düşüyoruz. Biraz çiçek, bolca funda, birkaç kafenin yanı sıra yün örgü satan kadınların atkılı, kazaklı, eldivenli, çoraplı, bereli tezgahları da yok değil ama esas hakimiyet balıkçılarda. Başta uskumru olmak üzere somondan, bizim hamsiye benzeyen küçük balıklara kadar her türlü balık var. Bunların çoğunluğu tuzlanmış ve tütsülenmiş balıklar. Kavanozlar içerisinde ringa turşuları, biraz havyar, biraz da morina. Pazarın bir diğer köşesinde bizim Eminönü meydanındaki eski balık-ekmek satanlara

benzeyen büyük balıkçı tezgahlarında, devasa tavalar içerisinde yağda kızartılan balıklar, patates ve biraz sebze kızartması ile beraber servis ediliyorlar. Açık havada , deniz kıyısında balık ziyafeti. En çok tercih edilen, somon ve hamsi. Hamsi diye anlatmaya çalışıyorum çünkü neredeyse aynısı, tek fark daha küçük olmaları; Yunanlıların Marida, Cunda Adasında Paparina denilen türden küçük kıyır kıyır kızartma balıkları bunlar. Balık pazarının kurulduğu meydanın bir tarafında küçüklü-büyükü tekneler, liman açığında ise kışın donan kuzey denizinin buzlarını açmaya yarayan buzkıran gemileri.

Gerideyse, caddeyi geçer geçmez arka sokaktan ilerlediğinizde hemen karşınıza çıkan Nevski Katedrali'nin hakimiyetini kurmuş olduğu senato meydanı. Önünde dört köşesindeki fenerleriyle II. Alexander heykeli, arkasında üniversite merkez kütüphanesi, şehir müzesi, belediye binası, barok mimarının büyük, bakımlı, temiz binaları, insansız meydanları ve sokakları. Biraz ileride meşhur kaya kiliseleri. Büyük kayanın oyulmasıyla ortaya çıkan boşlukta inşa edilmiş , kubbesi bakır tellerin birbirine geçmesi ile yapılmış bir kilise. İçeride org çalınıyor, turistik ve tarihi bir mekan. Helsinkili gençlerin evlilik için tercih ettikleri bir kiliseymiş.

Finlandiya'nın çoğunluğu Protestan, ama Rus etki- siyle tarihte Ortodoks bir ağırlık da kalıcı olarak ülkeye yerleşmiş. Bunun dışında en önemli azınlık İsveçliler. Zaten ülkenin iki resmi dilinden birisi İsveççe. Zavallı Finliler bir taraftan Rusların, diğer taraftan da İsveçlilerin baskısı altında kalmışlar hep.

Özgürlük özlemlerini Jean Sibelius'un bestelediği sonatlarda, senfonilerde ve Finlandiya operasında seslendirmişler.

Finlandiya dünyada km² başına en az insan düşen yerlerden bir tanesi. Nüfusun %10'u başkentte toplanmış. Ülkenin bitki örtüsüne ormanlar ve taygalar hakim. Bir dönem kuzeydeki Turku şehri merkez olmuş; ama yukarıda belirttiğim gibi İsveç ve Rus askerlerinin biri gitmiş , diğeri gelmiş. Ormancılığının tabii sonucu olarak Finlandiya'da kağıtçılık sektörü gelişmiş. Maden olarak da bol bol granit çıkıyor. Pembe damarlı granitten çok güzel kaldırımlar döşemişler.

Senato Meydanı'nda bulunan Kafe Engel, küçük bir butik pastane. Deniz kıyısı pazarındaki yağlı somon balığından sonra, sindirmek için tahin helvası yerine bu pastanedeki el yapımı, küçük yuvarlak çikolatalardan yemenin tadına doyum- muyor, ama bizdeki badem ezmesi gibi fiyatı el yakıyor. Zaten onun için her ikisi de kilo ile değil, tane ile satılıyor. Engel çikolatasının tanesi, - ki neredeyse bizim bir adem badem ezmesi büyüklüğünde- 1.5 euro. Bir insan rahatlıkla 10 tane yer. Yani balık sonrası 15 euro'luk (30YTL'lik) tahin helvası! Helsinki'nin esas ve daha çok bilinen restoran-pastanesi ise kappeli kafe. Espilande Meydanı'nda küçük Paris havasında, alışveriş merkezlerinin hemen önünde düzenlenmiş Ludwig Engel'in tasarladığı parkın ortasında bir oran geriye. Yani bizdeki adıyla limonluk, Avrupa mimarisindeki tabiriyle portakallık. Saray bahçesinde rastlanan canlı, yeşillikler arasında kapalı bir kış bahçesi. Özgün bir balık lokantası olarak da Senato Meydanı'na bakan Nuovo'da Helsinki akşam- larının dinginliğini yaşayabilir, ama gerçek balık yemek için Norveç'e, İzlanda'ya kadar uzanmanın hayalini kurabilirsiniz. Tabii eğer somon ve levrek bana yeter demezseniz.